

Rajaseudun matkakustannusten korvaukset

Kelan toimittamat tiedot 6.9.2019

Pääsääntö

- FI-NO –tilanteissa matkakorvausten periaatteet ja edellytykset noudattavat samoja sääntöjä kuin muissakin Pohjoismaiden ja ylipäänsä EU- ja Eta-valtioiden tilanteissa.

Matkakustannusten korvaaminen – säädöstausta I

- Rajaestekysymys Pohjoismaiden välillä on noussut esille matkakustannusten korvaamisen yhteydessä.
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa 883/2004 sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta ei säädetä potilasmatkojen korvaamisesta.
  - Kuitenkin EU-asetuksessa 884/2004 säädetään ennakkoluvallisesta hoitoon hakeutumisesta
- Laissa rajat ylittävästä terveydenhuollosta (nk. Rajalaki, 1201/2013) 1 luvun 1§:ssä säädetään oikeudesta käyttää rajat ylittävän terveydenhuollon palveluja ja niistä aiheutuneiden kustannusten korvaamisesta.
  - Rajalain säännökset kuitenkin viittaavat puolestaan sairausvakuutuslain 4 lukuun siltä osin kuin kysymys on esim. matkakustannusten korvaamisesta.
- Myöskään pohjoismaisessa sosiaaliturvasopimuksessa ei ole säännöksiä matkakorvauksista.

Matkakustannusten korvaaminen- säädöstausta II

- Sairausvakuutuslain 4 luvun 1 §:n mukaan vakuutetulla on oikeus saada sairauden hoitoon liittyvistä matkakustannuksista korvaus jos matka on tehty valtion, kunnan tai kuntayhtymän terveydenhuollon toimintayksikköön.
  - Ulkomailla ja ulkomaille tehdyn matkan aiheuttamia kustannuksia korvataan sairausvakuutuslain perusteella jos sairaanhoito on annettu EU:n jäsenvaltiossa tai valtiossa joka soveltaa EU:n lainsäädäntöä.
- Sairausvakuutuslain perusteella ei makseta matkakustannuksia ulkomailta Suomeen, jos kyse on ostopalvelumatkasta tai henkilöllä on pysyvä hoitosuhde tiettyyn hoitolaitokseen.
- Kansallisen lain nojalla korvataan matka rajalta (esim. lentokenttä tai satama) Suomen lähimpään hoitopaikkaan mistä asiakas saa hoitoa.

Matkakorvausten yleiset myöntämisperusteet

- Matka korvataan sairausvakuutuslain mukaan sairauden, raskauden, synnytyksen ja Kelan myöntämän kuntoutuksen vuoksi tehdyistä matkoista.
- Rajatyöntekijä voi saada matkakorvausta:
  - *lähimmän mahdollisen hoitopaikan mukaan (ulkomaille ja ulkomailla tehdyn matkan kustannuksia korvataan sen mukaan kuin mitä matka olisi tullut maksamaan lähimpään mahdolliseen hoitopaikkaan tehtynä)*
  - *halvimman matkustustavan mukaan (pääsääntöisesti julkinen liikenne)*
  - *omavastuun ylittävistä kuluista (yli 25 euroa ylittävältä osalta)*

Matkakorvauksen määrä ja omavastuu

- Vakuutetulle aiheutuneet matkakustannukset korvataan kokonaan siltä osin kuin ne yhdensuuntaiselta matkalta ylittävät 25 euroa (*omavastuuosuus*).
- Korvaus maksetaan kuitenkin enintään matkakustannuksen korvauksen perusteeksi vahvistetun korvaustaksan määrästä.
  - Vakuutetulle taksin käytöstä aiheutuneet matkakustannukset korvataan kuitenkin vain, jos taksimatka on tilattu Kansaneläkelaitoksen kanssa sopimuksen suorakorvausmenettelystä tehneestä tilausvälityskeskuksesta. Tätä edellytystä ei kuitenkaan sovelleta, jos taksimatka on tilattu alueella, jossa ei ole tällaista tilausvälityskeskusta.
- Vuotuinen omavastuuosuus: Mikäli vakuutetun maksamat matkakustannukset ylittävät kalenterivuoden aikana 300 euroa, ylittävä osa korvataan kokonaan.
  - Matkakattoon lasketaan yksittäisten matkojen omavastuut ja niitä pienemmät kustannukset

Kelan kanta rajaestekysymykseen

- Kelan näkemyksen mukaan, sairaanhoitoa ja matkakustannuksia koskevat säännöt eivät muodosta rajaestettä Pohjoismaiden välille, koska rajatyöntekijän ei ole välttämätöntä matkustaa rajan yli työ- ja asuinmaan välillä hoidon saamiseksi.
  - Rajatyöntekijällä on oikeus EU-asetuksen 883/2004 perusteella tarvitsemaansa sairaanhoitoon sekä asuin-, että työskentelymaassa.
    - säännökset matkakorvauksista löytyvät kunkin maan kansallisesta lainsäädännöstä eikä EU-asetuksesta (pois lukien ennakkoluvallinen hoitoon hakeutuminen).
    - vastavuoroisen tunnustamisen sääntöjen mukaisesti toisessa jäsenvaltiossa annetut lääketieteelliset todistukset on hyväksyttävä tasapuolisesti todisteena tietystä sairaudesta.
  - Yleisesti ottaen rajatyöntekijää ei pitäisi velvoittaa matkustamaan kotoaan työskentelymaahan saadakseen tarvitsemaansa hoitoa.
    - jos henkilö oleskelee työskentelymaassa, hän on aina oikeutettu saamaan hoitoa myös siellä.
    - poikkeuksena, jos henkilöä nimenomaisesti pyydetään matkustamaan toimivaltaiseen maahan hoitoon, hän on EU-lainsäädännön mukaan oikeutettu saamaan matka- ja yöpymiskorvausta.

Ostopalvelutilanteet

- Kunta, kuntayhtymä tai sairaanhoitopiiri voi lähettää potilaan ulkomaille hoitoon ostamalla palvelun suoraan ulkomaalaiselta palveluntuottajalta tai antamalla potilaalle maksusitoumuksen. Kun palvelu hankitaan ostopalveluna, julkinen terveydenhuolto vastaa tutkimuksen, hoidon ja kuntoutuksen kustannuksista. Asiakas voi hakea Kelasta sairausvakuutuslain mukaista korvausta hoitoon liittyvien matkojen kustannuksista, kun matkat on tehty toiseen EU- tai Eta-valtioon tai Sveitsiin.
- Hoitoon liittyvät matkat korvataan siihen toisessa EU- tai Eta-valtiossa tai Sveitsissä sijaitsevaan hoitopaikkaan, missä tutkimukset on tehty, hoito annettu tai kuntoutus järjestetty. Asiakas voi hakea korvausta matkakustannuksista lomakkeella SV 128 tai SV 4. Hakemuksen liitteenä tulee toimittaa kopio maksusitoumuksesta sekä sen antaneen terveydenhuollon toimintayksikön antama SV 67 Todistus matkakorvausta varten, jolla terveydenhuolto ottaa kantaa asiakkaan terveydentilan kannalta tarpeelliseen matkustustapaan. Käyntitodistusta ulkomailta ei vaadita.

Koti ja työ eri maissa

- Asiakkaalla, joka asuu yhdessä EU-lainsäädäntöä soveltavassa maassa ja työskentelee toisessa, on molemmissa maissa oikeus kaikkeen tarvitsemaansa sairaanhoitoon. Tätä kutsutaan laajaksi hoito-oikeudeksi.
- Kun asiakkaalla on sekä asuin- että työskentelymaassaan laaja hoito-oikeus, hän saa kaiken tarvitsemansa hoidon kummassa maassa tahansa. Siten asiakkaan ei tarvitse hoitoa saadakseen matkustaa asuinmaastaan työskentelymaahan tai toisinpäin. Jos hän omasta halustaan matkustaa esimerkiksi asuinmaastaan työskentelymaahan saamaan hoitoa, matkakustannuksia ei kokonaisuudessaan voida pitää sairausvakuutuslaissa tarkoitettuina tarpeellisina kustannuksina. Suomen lainsäädännön mukaan matkat voidaan silloin korvata kuten lähimpään hoitopaikkaan sen hetkessä oleskelumaassa tehtyinä, sekä perusterveydenhuollon että erikoissairaanhoidon osalta.

Hoitoon hakeutuminen

- Omatoimisen hoitoon hakeutumisen tilanteessa matkakustannukset korvataan siten kuin matka olisi tehty Suomessa lähimpään tutkimus- tai hoitopaikkaan, josta henkilö olisi voinut saada tarpeellisen tutkimuksen tai hoidon.
- Ennakkoluvallisen hoitoon hakeutumisen tilanteissa (Kela myöntänyt ennakkoluvan) asiakas voi hakea jälkikäteen Kelasta sairausvakuutuslain mukaista korvausta ennakkoluvallisesta hoitoon hakeutumisesta aiheutuneista matka- ja oleskelukustannuksista.

Lähin hoitopaikka naapurivaltion puolella

- Suomessa vakuutettu, joka on joutunut hoidon tarpeeseen Norjan tai Ruotsin maarajan läheisyydessä ja saa vastavuoroisesta sairaan- ja terveydenhoidosta rajaseudulla annetun lain (307/1961) mukaan hoitoa edellä mainitussa naapurivaltiossa, voi saada korvausta tarpeelliseksi katsottavan matkustustavan mukaan.
- Rajaseudulla tarkoitetaan vain niitä Pohjois-Suomen kuntia, joiden maaraja ulottuu Ruotsin tai Norjan rajaan. Säännös on sovellettavissa silloin, kun lähin hoitopaikka on naapurivaltion puolella. Kun korvataan kyseisiä kustannuksia, sovelletaan sekä lähimmän hoitopaikan että halvimman matkustustavan periaatteita samoin kuin korvataan Suomen rajojen sisällä aiheutuneita kustannuksia.

Korvaus paluumatkan lisäkustannuksista

- Pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen nojalla yhdessä Pohjoismaassa asuvalla henkilöllä, joka saa hoitoetuuksia tilapäisen oleskelunsa aikana toisessa Pohjoismaassa, on oikeus saada oleskeluvaltiostaan korvausta paluumatkan lisäkustannuksista.
- Tämä koskee lisäkustannuksia, jotka johtuvat siitä, että henkilö joutuu sairautensa takia käyttämään kalliimpaa matkustustapaa kuin olisi muutoin käyttänyt.
- Korvaus koskee sekä kuljetusta asuinvaltioon että jatkokuljetusta asuinvaltiossa asuinpaikkaan asti.
- Korvauksen myöntäminen edellyttää, että henkilö on saanut kirjallisen lääkärinlausunnon, joka on laadittu oleskeluvaltiossa ennen kotimatkaa.
- Lausunnosta on käytävä ilmi, että henkilöllä on tarve käyttää sairastumisen johdosta kalliimpaa matkustustapaa.

Sairaalasiirto Suomesta toiseen Pohjoismaahan

- Kela maksaa valtion korvausta Suomen julkiselle terveydenhuollolle kustannuksista, jotka aiheutuvat Pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen perusteella potilaan sairaalasiirrosta toiseen Pohjoismaahan. Näissä tilanteissa kyse on potilaasta, joka on saanut hoitoa Suomen julkisessa terveydenhuollossa ja joka siirretään jatkohoitoon toiseen Pohjoismaahan.
- Valtion korvauksen edellytyksenä on, että toisessa Pohjoismaassa asuva potilas on sisäänkirjoitettu hoitoon julkiseen terveydenhuoltoon ja hänet siirretään sairaalahoitoon asuinmaahansa.

Matka asuinmaasta työskentelymaahan sairauspäivärahan jatkoa varten

- Jos asiakas työskentelee Suomessa ja asuu toisessa EU- tai Eta-maassa tai Sveitsissä ja häneltä vaaditaan Kelasta sairauspäivärahan jatkoa varten työterveyshuoltolääkärin kirjoittama lausunto, matkakustannukset korvataan asiakkaalle asuinmaasta Suomeen täysimääräisesti omavastuita vähentämättä.

Helikopterikuljetusten korvaukset ja ensihoidon korvaukset

- Pohjois-Suomessa potilaiden tarvitsemia helikopterikuljetuksia järjestävät Finn-HEMS, Aslak ja Rajavartiolaitos. Kopteritoiminta on tärkeää Lapin olosuhteissa.
- Finn-Hems:lle ja Aslak:lle helikopteritoiminnasta maksettavat nk. Kela-korvaukset perustuvat STM-asetukseen, joka on vuodelta 2004 (1337/2004). Rajavartiolaitoksen kopterille maksetaan korvaus SM-asetukseen (998/2013). Korvausten määrät ovat erisuuruiset. Asia on otettu STM:ssa tarkasteluun.
- Vuonna 2011 on allekirjoitettu sopimus rajayhteistyöstä ensihoidossa, sopijaosapuolina ovat Norrbottenin ja Västerbottenin läänien maakäräjät (SE), Helse Nord RHF (NO), Lapin shp, Länsi-Pohjan shp ja OYS.
- Norjalaisyksiköt auttavat Suomessa noin 20-30 krt/v, ruotsalaisyksiköt noin 13 krt/v. Suomalaisyksiköt auttavat lähinnä Ruotsia Tornionjokilaakson alueella.
- Suomessa ensihoidon korvausvastuu kuuluu Kelalle, ei ensihoidosta vastaaville organisaatioille. Tilanteesta on aiheutunut, että ulkomaiset toimijat ovat perineet korvauksia sairaanhoitopiireiltä.
- Kela ei tee suorakorvaussopimuksia ulkomaisten palveluntuottajien kanssa. Asia on otettu STM:ssa tarkasteluun.

Lisätietoja

- Tietoa tarjotaan verkkopalvelussa www.hoitopaikanvalinta.fi-verkkopalvelussa (mm. suomeksi, ruotsiksi, englanniksi ja saameksi) joista löytyy omat osiot sekä henkilöasiakkaille että terveydenhuollon työntekijöille:
<https://www.hoitopaikanvalinta.fi/>
- Tietoa rajat ylittävästä terveydenhuollosta henkilöasiakkaille:
<http://www.kela.fi/sairaanhoito-kansainvalisissa-tilanteissa>
- Tietoa rajat ylittävästä terveydenhuollosta yhteistyökumppaneille:
- <http://www.kela.fi/yhteistyokumppanit-sairaanhoito-kansainvalisissa-tilanteissa>